

Populaarteaduslik ajakiri, ilmunud 1933. aastast. 4,90 € APRILL 4/2014

+CD

EESTI LOODUS

**Linnaloodus
pulbitseb jäätmaadel
ja majade vahel**

Aasta liblikas ja aasta muld

Järvepallid ja konnapulmad

Miks tuleb majandada veekogusid

autoritõigus MTÜ Loodusajakiri

Roheliste 25. rattaretk „Kuidas elad, Märjamaa?”

16.–18. maini 2014

Kolme päeva jooksul tutvume piirkonna ajaloo- ja kultuurilooga, räägime Rail Balticust ning raudteetranspordi minevikust ja tulevikust, ajaloolistest sildadest, aasta loomast viigrist, aasta linnust jäälinnust. Öhtuti-hommikuti toimuvad taime- ja linnuretked.

Kultuurilist meelelahutust pakuvad **Curly Strings, Marko Matvere & Peep Raun, Jaanus Nõgisto & Tõnu Timm, Audru Jõe-laevanduse Punt ja Kalevi Kammerkoor.**

Registreerimine rattaretkele on alanud!
www.rattaretked.ee

Osalustasu	1.03–30.04	1.05–12.05	stardis
sooduspilet	35 €	40 €	50 €
täispilet	45 €	50 €	60 €
perepilet	140 €	160 €	200 €

Sooduspilet kehtib ISIC ja ITIC kaardi omanikele ning pensionäridele. Koolieelikutele on osalemine tasuta. Perepäisme saavad soetada kuni neljaliikmelised pered, kellest vähemalt üks peab olema laps.

Eelregistreerimine toimub Tallinnas Endla 3 (sissepääs rahvusraamatukogu peaksest) 21. aprillist 12. maini (k.a) tööpäevadel kl 11–18. Tasuda saab ainult sularahas.

Varem saab registreeruda internetis.

Toetajad:

loodusesõber

VÄRSKA
ORIGINAAL

MEESKOND

A&T Sport

dermoshop

BalSnack

TOYOTA

KIK
KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

LOODUSJAKRI
NTU

Mamma

SKY
plus

KIIRVEOD.EE

Kodu&E

KEMERLING

1182

Eesti Roheline
Liikumine
Eesti Green Movement

Today
Tomorrow
Toyota

HUHTAMAKI
TÄRNI. PÄRAKIVINE. TÄRNI.

fix ratas

Eesti Pagar

MATKA SPORT
www.malkasport.ee

isic

VIRU FOLK

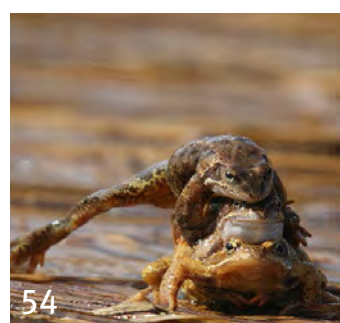
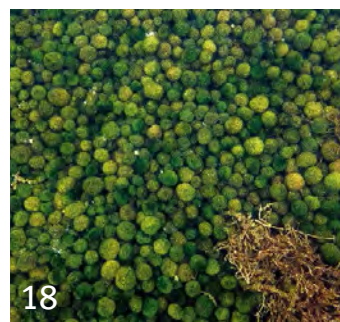
Eesti PuhkuseKeskus

EstLive

65. aastakäik Nr 4, aprill 2014

www.eestiloodus.ee

- 2 **Toimetaja veerg**
- 3 **Sõnumid**
- 7 **Veebivalvur**
- 8 **Kas jäätmaa on väärt maa?**
Meelis Uustal veenab lugejat tõsisemalt suhtuma pealtnäha kasutult seisvasse alasse, mis pakub elupaiku paljudele liikidele ja on ökoloogiliselt enamasti väärtuslik
- 9 **Loomad tulevad linna**
Hanno Zingel juhib tähelepanu paratamatule protsessile: ka loomad leiavad linnas endale soodsaid elupaiku. Peame oma loomnaabritega harjuma, midagi õudset neis pole
- 15 **EL küsib: vastavad Mart Jüssi ja Ester Valdvee**
- 16 **Aasta liblikas: Põhjamaa paabulind**
Mati Martin portreeterib esimest korda valitud aasta liblikat: päevapaabusilm on vähemalt väliselt tuttav, ent tema elukommetes on mõndagi huvitavat
- 20 **Järvepall, Eesti järvedest kaduv haruldus**
Erich Kukk ja **Aimar Rakko** tutvustavad vetikat, kes iseloomuliku keraja kasvuvormi tõttu on inimeste meeli köitnud nii meil kui ka näiteks Jaapanis
- 24 **Tänavu on tähelepanu all leostunud mullad**
Raimo Kõlli, Alar Astover ja **Indrek Tamm** heidavad pilgu maapinnast sügavamale: esimest korda valitud aasta mulda iseloomustab karbonaatide leostumine ehk väljauhtumine
- 30 **Eesti looduse helimaastikud**
Veljo Runnel kirjeldab ajakirjaga kaasas oleva heliplaadi sisu: helid või helide puudumine annab meile alatasa vihjeid, kus kohas me kodumaa looduses parasjagu asume
- 32 **Poster: Jaak Sarv**
- 34 **Intervjuu: Juured on huvitavamad ja vähem tuntud kui maapealne taim**
 Teaduspreemia laureaate **Krista Lõhmust** ja **Ivika Ostonen-Märtinit** küsitlenud **Toomas Kukk**
- 40 **Taimharulduste rohkus Vilsandi rahvuspargis**
Tarmo Pikner kiidab meie vanima kaitseala käpaliste mitmekesisust ja valutab südant poollooduslike koosluste majandamisega kaasneva taimede ärasöömise pärast
- 42 **Milleks majandada veekogusid?**
Tauno Jürgenstein soovib anda veekogude majandamine kohalike kalastusklubide hoolde, nagu see on olnud ka varasematel aegadel
- 48 **Kevadine pulmatrall**
Karl Ander Adami käis kontvõöraks rohukonnade pulmas: saame näha pulmapilte ja lugeda kohalikku seltskonnakroonikat
- 51 **Aasta puu: paakspuuvärvi munad**
Tõnu Ploompuu kirjutis on eriti päevakohane lihavõttepühade eel: paakspuukoore lisand annab pühademunadele meeldiva punakaspruuni tooni
- 52 **Tiit Kändleri essee: Looduse raha ja inimese raha**
- 54 **Elli Lellep 100**
Aino Kalda meenutab botaanikut, kes pühendus kodumaa taimede kasutamisele haljastuses ning õpetamisele ja taimesüstemaatikale
- 56 **Eesti Aleksandrikool, meie ärkamis- ja haridusloo verstepost**
Aimur Joandi annab ülevaate mullu 125. aastapäeva tähistanud haridusasutuse mõjust meie kultuuriloos
- 59 **Kroonika**
- 62 **Mikroskoop**
- 63 **Ristsõna**
- 64 **Ajalugu, sünnipäevad**

Mis meid päästaks?

USA endine president, terase pilguga vanahärra Jimmy Carter ütles selle ausalt välja: Venemaa oleks Krimmi võtnud niikuinii, pole mõtet sellega jännata. Sest enamik sealsetest inimestest peab end venelasteks ja tahab Venemaaga liituda.

Mida oleks meil Carterile vastata? Kui näiteks kahe kuu pärast kuulutatakse välja Lasnamäe vabariik, mille elanike enamik palub end võtta naaberriigi koosseisu? Vähemalt vormilises mõttes (kui eelnev propagandatöö välja arvata, näiteks „uuskodanike stipendium“ vms hea tahte avaldus piiri tagant) oleks ju tegu kõige ehedama rohujuuretasandi osalusdemokraatia, kodanikuühiskonna ja-mis-need-ilusad-moodsad-sõnad-kõik-ongi ilminguga.

Veider oleks ju väita, et meie, ülejäänud Eesti elanikud, teame paremini kui nad ise, mis lasnamäelastele hea on. Samamoodi oleks veider väita, et Lasnamäe vähemuse arvamus on kuidagi väärtuslikum kui enamiku oma. Või hakata elanikke lahterdama selle järgi, kes kui kaua on Eestis elanud – isegi kui see argument veel toimiks, sest üha suurem osa võõrkeelsest ja -meelsest rahvastikust on nii või naa sündinud juba siinsamas, Eesti on neile sõna otseses mõttes nii isa- kui ka emamaa. Eks ole igaüks ju inimene, ükskõik kuhu ja kunas elusaatus teda või tema perekonda on paisanud või mis keeles ema hällilaule on laulnud. Vanemate „patte“ (immigratsiooni) laste kaela nuhelda oleks juba sootuks kurjast?

Eesti põhiseadus, nimelt selle teine paragrahv meie territoriaalse terviklikkuse kohta on muidugi ilus asi, paraku ainult eestlaste endi jaoks. Ameerika maksumaksjal (rääkimata miljardist hiinlasest) ei saa olla sellest vähem sooja ega külma, kui juba on.

Rahvusvahelise õigusega vehkida kah varsti enam ei õnnestu. Seesuguse strateegia edu tagavad vaid „lääne huvid“ siinmail, mis aga paraku koonduvad üha rohkem meist mõned kilomeetrid põhja poole, nimelt Soome lahe põhja. Jutt on mõistagi Vene gaasist jm loodusvara-

FOTO: KAIKO TOOBAL

dest. Rammus Öhtumaa on üha nälgisem ja poti põhi üha selgemalt näha.

Kus häda kõige suurem, seal abi kõige lähem ... Mitte küll otsesõnu, sest abi tuleb meile hoopis teiselt poolt maakera, Rio de Janeirost. Pean silmas ikka sedasama vana head 1992. aasta lepingut, millega maailma üldsus tunnistas elustiku mitmekesisuse tähtsaks väärtuseks isenesest.

Ökosüsteem on kokkuvõttes seda stabiilsem ja turvalisem, mida rohkem on seal liike, kooslusi, alleele jms elemente. See on paraku ainus põhimõte, mille järgi on meie keel ja kultuuril – ja riigil kui nende kaitsealal – muu maailma silmis mingit pragmaatilist väärtust.

Igaüks meist teab mõnd näidet, kus mõni inimene väärilis hädasti loomakaitseaduse kaitset. Samamoodi ei maksa häbeneda inimkultuure looduskaitse raamesse hõlmata. Kui ikka väljasuremisohus orhidee kipub muule toredale taimestikule jalgu jääma, tuleb tema platsi hooldada, muidu oleme tast varsti lihtsalt ilma. Sellest oleks ju kahju – ütleb meile Rio konventsioon. Samamoodi tuleks hooldada pisikesi rahvusi ja hoida nende platsi. Võib-olla see ongi meie ainus võti maailma vägevate südamesse, öle-kõrrena habras küll, aga vähemasti vaba topeltmoraali painetest.

Orhidee ainulaadselt kaunis õis tuleks kaitsekorralduskava läbisurumisel muidugi kasuks. ■

Javois

autoriõigus MTÜ Loodusajakiri

EESTI LOODUS

65. aastakäik Nr 4, aprill 2014

Toimetuse address:

Baeri maja, Veski 4, Tartu 51005
E-post toimetus@el.loodus.ee
faks 742 1143

Peatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, tomkukk@gmail.com

Toimetaja **Helen Külvik**
(lapsehoolduspuhkusel)

Toimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juku@ut.ee

Toimetaja **Katre Palo**
742 1143, palo.katre@gmail.com

Sõnumitoimetaja **Toomas Juriado**
742 1143, toomas.juriado@el.loodus.ee

Keeletoimetaja **Monika Salo**
742 1186, monika.salo@el.loodus.ee

Küljendamine **Produktioonigrupp OÜ**
tiitlepp@gmail.com

Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri
Endla 3, 10122 Tallinn

Vastutav väljaandja **Tiina Talvi**
tiina@loodusajakiri.ee

Reklaamijuht **Elo Algma**
610 4106, reklaam@loodusajakiri.ee

Tellimine ja info: tel 610 4105
e-post loodusajakiri@loodusajakiri.ee

KESKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Ajakiri ilmub keskkonnainvesteeringute keskuse toetusel

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2014
Summaries of some articles can be found at our web site
www.eestiloodus.ee

Trükitud trükikojas
Kroonpress

